

ЗАМАН

Газета издаётся на балкарском языке с 1924 года

Интернет-версия: zamankbr.ru

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ
ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

ВРЕМЯ

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА
КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Парламент

КъМР-ни Парламентини Законодательство, къырал къурулуш эм жержерли самоуправление жаны бла комитетини башчысыны экинчиси Борис Мальбахов Бахсан районда адамланы приёму алганды.

Депутат бла тубешиуге муниципал районну битеу элперинден адамла келгенди. Аланы тиле-

Келгенлени жарсыуларына тынзылагъанды эмда фронтчуну жокълагъанды

клери тюрлю-тюрлю болгъандыла. Сёз ючюн, Куба элли жамауаты арыкъ суу болмагъанына тарыкъгъандыла.

Приёмгъа келгенле «2014-2017 жылда эмда 2020 жылгъа дери кезиуде эллине ышангылы айнытуу» федерал программаны жашауда бардырынуу энчиликлерини юслеринден да соргъандыла. Андан сорда да, эллилени жашау болумларын игилендириуу мадарларыны юслеринден билрге сюйгенди. Ол санда жаш юйорлеге бла специалистлеге къаллай себеплик этилгенини юсюнден да. Кыйын жашау болумгъа тышген кеп сабийли юйорлеге къырал болушукъ этюу вопросла да кётюрюлгенди. Огъары Куркужинде жашагъанла уа 1994

жылда ырхы тышгенде мюлклерин тас этгендеге къоранчаларын къайтарыу жаны бла жарсыуларын айтхандыла.

Борис Мальбахов тубешиуге келген хар адамны да тилеклерине тынзылагъанды, ала барысы да контролгъа алынгандыла эмда ала бла байламлы депутат тинтиуле бардырыллыкъдыла.

Адамланы къайгылары тюрлю-тюрлюдюле, бирлери кеслерини жашаулары бла байламлы соруула бла келедиле, башхалары уа эллерини жарсыуларын айтадыла. Аланы асламы законла чыгъарыуу органы жууаплылыгында тюрлюдюле, бирлерин а жаланда сюд органла толтуруллыкъдыла. Болсада бизни баш борчубуз а, адамланы жарсыуларын алгъадан ачыкъ-

лап, аланы болдурмазча мадарла этергенди, - дегенди депутат.

Приёмну Борис Мальбахов бла бирге районну администрациясыны таматасыны экинчиси Андрей Ахобеков да бардыргъанды.

Адамланы тарыгъуларына тынзылагъандан сора ала Улуу Ата журт урушну ветераны Аубикер Жамботович Герговда къонакъда болгъандыла. Борис Мальбахов депутатланы атындан ветеранны уруш аулакылада жигитлиги, батырлыгы ючюн ыразылыгъын айтханды эмда Улуу Хорламны 70-жыллыгы бла байламлы Парламентни Сыйлы грамотасы бла саугъалагъанды.

Люба БАТЫРОВА,
КъМР-ни Парламентини
пресс-службасы.

ЭСЕПЛЕ ЧЫГЪАРЫУ

Билрге талпыгъанлагъа - махтау эм саугъала

«Хар нени да билрге сюеме» деген конкурс быйыл аллай аты бла Регионла аралы билим берiuу проектни чеклеринде бешичкере бардырылгъанды. Аны мураты - ана тиллени сакълау эмда айнытуугъа себеплик этиудю. Анга къатыш-

хан школчула ана тиллерин, миллет адабиятны, адет-тёрелени, тарыхны да иги билгенлерин кёргозгенди. Анга уа хорлагъанланы саны да шагъатлыкъ этгенди - ала Къабарты-Малкъарны бизнес институтуну жыйылуула бардырылуучу за-

лына кючден сыйынгандыла.

СУРАТДА: «Заман» газетни саугъаларына тийишли болгъанлагъа аны баш редакторуну орунбасары Текуланы Хауа (сол жанындан экинчи) бергенди.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Хазырланыу

Эсгертемелеге - кёллери бла

Чегем районну элперинде Улуу Ата журт урушда жоюлгъанланы эсгертемелерин жангыртуу жаны бла улуу иш бардырылады. Биринчи Чегемден фронтха 439 адам кетгенди. Алагъа эм былайда асыралгъан белгисиз 41 совет аскерчиге сын таш комплекс салынганды. Бусагъатда аны тозурагъан плиткасын алышындыра ту-

арбазына, 450 квадрат метр жерге, плитка саладыла, 63 метр узунна ариу буруу да ишленеди. Биринчи майгъа «Бушу этген ананы» эмда Совет Союзу Жигити Байсолтанланы Алимни эсгертемесин да тап халгъа келтирилди.

Лячинкыя элде да бу жаны бла ишни къолгъа алгъандыла. Къазаргъан плитканы алышындыра ту-

радыла. Майданында чыраклары бла чигинжиле орнатырыкъдыла. Тегерегин бегитиркидиле. Емюрлюк отну алышындырлыкъдыла. Къанганы юсюнде жазыулары жангыртырыкъдыла. Бар жумушланы Биринчи майгъа бошаргъа мурат этдиле.

Алай ишле Яников элде да тири бардырыладыла. Бюгюнлюкде андагъы эсгертеме комплексни

236 аскерчини атын жазарыкъдыла. Арбазына плитка саллыкъдыла, тегерегин бегитиркидиле, терекчиле орнатырыкъдыла.

Саулайда Чегем районда онбир сын таш жангыртыллыкъды. Ол жумушланы билим берiuу учреждениланы келечилери тамамларыкъдыла.

Чегем районну администрациясыны пресс-службасы.

Билдириу Хурметли нальчикчиле эмда шахарны къонакылары!

21-чи, 23-чю 28-чи апрельде эмда 5-чи, 7-чи майда Нальчикде Келишулюкню майданында 1941-1945 жыллада Улуу Ата журт урушда Хорламны 70-жыллыгын белгилеуге хазырлануу жумушла толтурулукъдыла. Аны бла байламлы ол кюнде **15 сагъатдан 19 сагъат**а дери Ленин атлы орамда – Головокдан башлап, Балкарский орамгъа дери кесегинде - транспортну бир тюрлюсюне да барыргъа эркин этилик тюрлюдю.

2А, 13, 13А, 19, 27 маршрутла бу схемагъа кёре жюрюрюкдюле: Ленин атлы проспект-Головка - Шогенцук-Балкарская-Ленин проспект, андан ары маршрута кёре.

Нальчик шахарны жер-жерли администрациясы чырмаула бла байламлы кечиглик тилейди.

Жазылыу - 2015

Газета издаётся на
балкарском языке
с 1924 года.
Интернет-версия:
zamankbr.ru

ЗАМАН

Хурметли жамауат!

2015 жылны экинчи жарымына жазылыу кампания андан ары бардырылады.

Сиз «Заман» газетге почта связыны къайсы бёлюмюнде да жазылыргъа боллукъсуз. Алты айгъа жазылууну багъасы тюрленмегенди - **839 сом 88 капек**, почтагъа барып газетни кеси алгъаннга - **758 сом 76 капек**.

Бу магъанату ишни узакъгъа созмагъыз!

Бизни индексбиз - 51532

Билирге талпыгъанлагъа - махтау эм саугъала

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Тюне не мында көп билирге итинген школчулары эмда аланы юйретген устазлары саугъалагъа аталгъан къууанчлы жыйылыу болгъанды. Хычууун жумушну башлардан алгъа «Хар затны да билирге сюе-ме» Халкъла аралы проектни башламчысы Масират Беканова айырмалы ишлени, аланы жазгъанлары эмда алагъа башчылыкъ этген абаданлары юслеринден тынгылы халар

проектни башламчыларындан бири профессор Феликс Хараев, КъМР-ни Басма эмда асламлы коммуникацияла жаны бла къырал комитетини председателини орунбасары Къонакъланы Хасан, «Заман» газетни баш редакторуну орунбасары Текуланы Хауа, КъМР-ни Журналистлерини союзуну правленини председателини орунбасары Шауаланы Разият, «Адыгэ псалъэ» газетни бёлюмюню редактору

грамотала, саугъала, китапла да бергендиле.

«Заман» газетни коллективини атындан саугъалангъанлары араларында Нальчикде 9-чу номерли орта школдан малкъар тилден бла литературадан окъутхан устазла Созайланы Сакинат, Чочайланы Анжела эмда Бёзюланы Саният, 17-чи номерли орта школдан малкъар тилден бла литературадан устаз Эндрейланы Халимат, 3-чу номерли школдан Кюч-

Къонакъланы Хасан Диана Ципинованы саугъалайды.

«Заман» газетни коллективине, аны башчыларына да артыкъда ыразы болгъанлары айтханды, малкъар тилде чыкъгъан жангыз изданибизгъа узакъ ёмюр тежегенди.

Юч номинацияда хорлагъан Диана Ципинованы уа КъМР-ни Басма эмда асламлы коммуникацияла жаны бла къырал комитети фотоаппарат бла саугъалагъанды. Ол күн грамматаланы, саугъаланы да бир

Шауаланы Разият «Минги-Тай» журналны коллективини атындан саугъалайды.

кесеги Къарачай-Черкес Республикагъа да кетгендиле.

Нальчикде 1-чи номерли музыкалы школгъа жюриген къызчыкъла бла жашчыкъла уа жырлары бла жыйылгъанлары эрикдирмей тургъандыла.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.
Суратланы автор алгъанды.

айтханды. Сахнада уллу экранда уа аланы атлары, къайсы элден, школдан болгъанлары да жазыла эдиле.

Бир нөнча номинациягъа кёре хорлагъанлары бизнесни институтуну директору эмда

Асият Шогенова, жазыучу эм журналист, басма изданияны редактору Мария Котлярова, дагъыда башхала алгъышлагъандыла. Школчулагъа, устазлагъа да кеслерини ведомстволарыны атларындан

мезланы-Алтуулары Зухура эмда ол школну окъуучусу Алтуулары Алина да бар эдиле.

Аланы атларындан сёлеше, Кючмезланы Зухура аланы къыйынларына бийик багъа бергенлеге ыспас этгенди.

Митинг

Сыйлы къангада - энтта жыйырма алчыны аты

Бахсанн шахарны Сыйлы къангасына энтта да жыйырма адамны аты жазылгъанды. Аны бла байламлы митингге урунууну ветеранлары, тылда ишлегенле, урушну сабийлери эм районда жамауат организациялары келечилери къатышхандыла.

Бахсанн жер-жерли администрациясыны башчысы Хачим Мамхегов, абадан тёлуге ыспас эте, аланы Ата журтларына уллу соймекликлерини юсюнден айта, жаш тёлуге ала не заманда да юлго болуукъларын чертгенди.

Ызы бла жыйылыугъа келгенлени татлы затла бла чай ичерге, бираз олтурургъа чакъыргъандыла. Сыйлы къангагъа атлары жазылгъанына шагъатлыкъ этген къагъытланы, ала, къыйынларын унутмай, сыйлы кёргенлери кююн

быллай магъаналы ишни бардыргъанлагъа ыспас этгендиле, кеп игиликле да тежегендиле.

Ол күн къонакъланы концерт программа да сакълай эди. Пионер формалары бла сабийле гюлле берирге, назмула, жырла айтыргъа ашыгып сакълагъандыла. Абадан къауум а озгъан заманланы эслерине тошюргендиле.

КУРДАНЛАНЫ Сюлемен.

АКЦИЯ

Терекле орнатхандыла, паркны тизгинин жыйгъандыла

Къабарты-Малкъарда Кёп функциялы жаш тёлу араны келечилери бу кюнледе Терек шахарда «Хорламны терегин сал» деген акция бардыргъандыла. Алай бла ала ас-

лары, ол жерли волонтерла да къошулуп, жетмиш туя салгъандыла, паркны да тизгинин жыйгъандыла. «Бизни шахарыбыз ариу болгъаны бла къалмай, анда къырал

ламланы эслерин патриот къымылдауну кючлендирирге эмда экологияны сакъларгъа, саулукулду жашау хал бардырыгъа кереклисине бурургъа мурат этедиле.

Нальчикден баргъан жаш адамлагъа Терек шахарны администрациясыны башчы-

даражада магъаналы ишле да бардырылсала сюебиз», дегендиле бу жерли волонтерла.

ДАЛХАТЛАНЫ Марзият.
СУРАТДА: туяланы салгъан кезиуде.
Суратны автор алгъанды.

ДЕМЕНГИЛИ АСКЕР БАШЧЫЛА

Иван Конев

Совет Союзу Маршалы, СССР-ни эки кере Жигити Иван Конев Улуу Ата журт урушда Москва ючюн сермешге, Берлинни алыуга, Праганы азатлау кызауатка кыатышханды. Тактиканы билгени ючюн анга кырушуну устасы, адамлагга жууук болганы ючюн а аскерчилени маршалы деп атаган эдиле биргесине кыулук этгенле.

Улуу Ата журт уруш башланганда, генерал-лейтенант Иван Конев Шимал-Кавказ аскер округда 19-чу аскерни командующиси болганды. Кызауатны биринчи кюнлеринде ол Юг-Запад фронтта жибериледи. Алай Запад фронтта болум осалга кетгени бла байламлы аны ары ашырадыла. 19-чу аскер Витебски тийресине жетмей, Смоленск ючюн кызауатта душманни кырушоуна тышеди. Болсада Конев кесин, аскерни башчыларын эмда связыны полкун жесирликден кытарды.

Сталин Коневни тюз оноула эте билгенине, тактикага уста болганына бек бюсорегенди. Ол себепден 11-чи сентябрьде аны Запад фронтну командующисине салады эмда анга генерал-полковник чын да береди. Бу кыулукта ол урушну тарыхында бир заманда да болмаганча кыруу болумга тышгени: анга вязьмалы катастрофа деп атагандыла. Бу сермешде 400 мингден 700 мингге дери совет аскерчи кырылганды, кепле жесирге алынгандыла.

Аны сылтаун тинтирге эмда Коневни жууапха тартырга Молотову бла Ворошиловну башчылыкында Кыруулау комитетни энчи комиссиясы келген эди. Аны оноуу бла уа Коневни илишанга салырга окувна болук эдиле. Алай Иван Семёновичи сюдден Георгий Жуков кытарды. «Конев акыллы адамды, сынаулу аскер башчыды. Ол бизге энта керек болукду», - деген эди Маршал, деп жазадыла урушну тарыхчылары.

Жуков жангылмаганды, Коневни аскер фахмусу, билими, сынауу артад кеп кере жарагандыла. Аны кесини орунбасары этеди, бир ненча кюнден а Калининград фронтну башчысына салады. Бу аскерге башчылык эте, ол Москва ючюн сермешге кыатышханды.

1943 жылда Степной фронтну командующисини кыулуктунда Курск сермешде, Белгород-Харьков операцияда, Днепр ючюн кызауатта хорлам болдурады. Август-сентябрь айлада уа аны аскерлери Белгород, Харьков, Полтава,

Кременчуг шахарланы гитлерчиледен азатлайдыла.

Ол жыл октябрьде Степной фронтну аты 2-чи Украинлы фронтта тюрлендириледи. Коневни аскер башчыныча бек уллу жетишимине Корсунь-Шевченко операцияны санарга болукду. Аны кезиунде Сталинград ючюн сермешден сора биринчи кере, гитлерчилени уллу кыаууму кырушуга алынып, жок этилгендиле. Бу сермешде аскерлени тап кыраганы ючюн Иван Семёновичге Совет Союзу Маршалы деген чын бериледи

1944 жылда март-апрель айлада Коневни аскерлери Улуу Ата журт урушну тарыхында бек жетишимлиге саналган Уман-Ботошан операцияны бардырадыла. Эки айны ичинде, батмакыла, жолла болмаганларына да кырамай, аскерле 300 километри барып, кыраланы чегинден ёноп, Румынияга киредиле.

1944 жылда май айдан башлап уруш бошалгынчы Иван Семёнович 1-чи Украин фронтта башчылык этгенди. Ол Львов-Сандомир операцияны кезиунде генерал-полковник Йозеф Гарпени аскер кыауумун жок этеди. Алай бла Германияга жол ачады.

Совет Союзу Жигити деген сыйлы ат Коневге биринчи кере 1944 жылда 29-чу июльда «...уллу операцияланы кезиунде фронтланы аскерлерине тюз башчылык этгени, душман аскерлени уллу кыауумун жок этгени эм батырлыгы...» ючюн берилгенди. Март айда уа совет аскер саугаланы арасында

бек даражалы – «Победа» орден (4-чю номерли) бла саугаланган эди.

Конев тактиканы устасына, аскер ишде жангы амалланы кере билген, бир юлюг бла ишлерге сыймеген аскер башчыга саналганды. Аны бу ышанларыны болушлугу бла Польшаны алгынны ара шахары Краковну жок этуиден сакларга онг чыкыганды. Бу сермешде уа ол бек сыйген «алтын кепор» мадарны хайырланганды. Аны танкчылары, душманны тылына чыгып, от ачадыла, шимал жанындан а жаяу аскерле алга барадыла. Шернерни аскерлери, аладан кычабыз деп, юг жанына буруладыла. Алайда уа аланы артиллерия эмда авиация саклагандыла... Краковну азатланганын Сталин 324 топдан 24 кере атдырып, аскер салот бла белгилерге буюрган эди.

1945 жылда 20-чы январьда Конев Одерге чыгады, февральда ол Нижне-Силезск, мартда уа Верхне-Силезск операцияланы жетишимли бардырып, совет аскерлени Хорламга жууукташладырады.

1-чи Украин фронт, Жуковну эмда Рокоссовскиини фронтлары бла бирге Берлин ючюн сермешге кыатышханды. Конев 18-чи апрельде, Одер эм Нейс череклени тийресинде гитлерчилени кыруулануу ызаларын чачып, Шпрее черекге чыгады. 25-чи апрельде уа душман аскерлеге Берлинни юг-восток жанында кырушу кырулады эмда 1-чи Белорус бла 1-чи Украин фронтла бирге тыбешдиле. 2-чи майда уа Германия совет аскерлеге бой салганды.

Бюгонюкде америкалыла Эльбада союз аскерле украинлыла бла тыбешгендиле дегге кюрешедиле. Алай ол черекде Торгау шахарны тийресинде америкалы аскерлени Омар Бредлини башчылыкында кыаууму Иван Конев таматалык этген 1-чи Украин фронтну аскерчилери бла тыбешген эди.

СССР-ни Жигитини энчини алтын Жулдузу бла ол 1945 жылда 1-чи июльда Улуу Ата журт уруш бошалган кезиунде аскерлеге юлгюлю башчылык этгени ючюн саугаланганды. Урушдан сора Иван Конев аскер кыулуктада ишленгенди, кыруулау министри орунбасары, Варшава Договорну бририген Сауутланган Кючлерини главнокомандующиси болганды, Берлин кризисни кезиунде уа (1961-1962 жылда) Германияда совет аскерлени кыауумна башчылык этгенди.

Маршал Иван Конев 1973 жылда аушханды.

Басмага ТИКАЛАНЫ Фатима хазыраганды.

20-чы АПРЕЛЬ - ДОНОРНУ БИТЕУРОСЕЙ КЮНЮДУ

Къан беруу кесинге, башхага да хайырлы

Бизни республикада, къанларын берип, саусузну жашарыгына ийнандырганла аз туйюлдюле. Болсада ала жетишпейтди. Къанларын бир кере берген адам ючеуленни ёлюмден сакыларга боллугун кепле билмейдиле. Ма аны эсге алып, Шимал-Кавказ федерал университетни Пятигорскда филиалыны дизайн факультетини 5-чи курсуну студентни Ольга Голубева «Инфографический комплекс республиканской станции переливания крови г.Нальчика» деген проект жарашдырганды. Аны «Машук-2014» деген жаш тёлү форумда да кёрюзтгенди. Анда аны проекти 70 баллдан 64-сун алганды.

«Мен школчунда эмда студентлени араларында тинтиуле, ангылатуу иш да бардырганма, - дейди Ольга Голубева бизни бла ушагында (ол, редакцияга келип, протетини кере жарашдырылган буклетини кёрюзтгенди). Жарсыуга, орта билим берген окуу юйледе ОБЖ-дан (Жашауда кыоркыуусулукну мурдору) дерследе окувна донорлукну

юсюнден бир сёз да айтылмайды. Мен акылы этгенден, орта эм тамата классда, колледжде эмда бийик окуу юйледе жаш адамланы араларында «Донорополия» деген оюн кыралса, иги болук эди. Ол кыйын иш туйюлдю. «Мен донорма-манга 18 жыл болады!», «Донорлук – жашауу ачыкчыды» дегенча социальный плакатла, буклетле чыгарып, ала аланы кез алларында турурча этилсе, жаш адамла бирде бир кез жетдири эдиле.

Мен да кызы келтирген плакатчыла кырайма. Анда къан берини аллында арта да не этерге кереклиси, донорлагга кыаллай социальный онгла берилгенлери, кыаллай ауруулары болганладан къан алынмаганы эмда кеп башха жорукта бла шартла жазылыпдыла. Ма биланы больницада, поликлиникада, элли амбулаторияда да киргени кёзо олгабт илинрича жерлеге тагьарга нек жарамайды. Къанны бир зат да алышпалык туйюлдю. Аны башхага беруу а керти окувна бек огурулу ишди.

Арт 25 жылны ичинде къан бергенлени саны иги да азайганы, аны себепли ол тюрлю проблеманы, болжалга салмай, кыолга алып кезиу жетгенди. Аны ючюн болур Москвада Саулук сакылау министерствосу, департаменти, къан алычу станциясы да проекти эмсз бургандыла», - дейди Оля.

Мен аны бу ишинде къан беруу жаны бла медицина инструкцияла да болганларына эс бурама. Ольга уа, Москвада къан алган станцияга барып, бир ауук заманын ишлегенин айтады. Донорство жаны бла рекламага ача бёлонмегени себепли анга болушлук излерге тышеди.

Насыпха, акылылы, эсли адамла кепдоле. Аладан бири чекленген жууапчылыгы болган «Россия Юг-Медиа» обществону башчысы Руслан Шаумовду. Ол битеу плакатланы терк окувна типография амал бла басмалап бергенди. Аны ючюн хунерли кызы анга газетни юсю бла жюрек ыразылыгын билдирге сыйгенди.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.

Волжск шахарда
МОТОЦИКЛЕ ЖЫАРЫКЪДЫЛА
Биринчи россейли байк-мотоциклле Волгоград областы Волжск шахарында «Поршен» заводунда чыгарылып башланрыкдыла. Аны юсюнден ТАСС-ны корреспондентине предприятяны директоруну орунбасары Алексей Андреев билдиргенди. Аны айтханына кере, быйыл жайда жангы двигательни сынау бардырыллыкды. Аны 70-150 ат кючлери болганладан башлап бир бёлек тюрлюсю жарашдырылганды. «Русский мотоцикл» протекти жашауда заводу генеральный конструктору Владимир Харченко эм «Ночные вошки» байк-клубну башчысы Александр Залдостанов бардырадыла. «Биз жангы тюрлю машина кыруйбыз. Чарларындан кыалган затлары ата журтлула болукдула», - дегенди Андреев.

«Къобан» инвестиция программасын кысыхартханды
«Къобан» агрохолдин экономика болум бла байламлы Краснодар крайда инвестиция программасын эки кереден асламга азайтханды. Аны юсюнден ТАСС-ны корреспондентине компанияны генеральный директору Антон Уланов билдиргенди. -Башланганда, программда 3 миллиард сом чаклы бир ача бар эди, андан кыалганы 1,4 миллиард сомду. Улуу сют ферманы кырулушу, жерлени, техниканы сатып алуу да тохтатылгандыла, нек дегенде шёндю кылуубузда болганларына ремонт этип, аланы хайырлануу файдалыды, - дегенди ол. Генеральный директору айтханына кере, протекти болум игиленгенден сора кыайтырга кюреширкиди.

Гитче эм орталык бизнесге - танг себешлик
Ставропольени оноучулары регионда продукция чыгарууда гитче эм орталык бизнесни юлюшлени кёбейтир ючюн, системалы болушлук этерге кюрешедиле. Аны юсюнден крайны губернатору Владимир Владимиров Москвада Кырал Советни кенешини итолорны юсюнден кесини оюмун айтханда билдиргенди. -Былтыр предпринимательлени саны жалла 200 адамга кёбейгенди. Ала озган жылда 4,5 миллиард сом налог тэлегенди, ол бюджетте тыгын ырыскыны 8 проценти чаклыды. Россейде орталык кёрюмдоден эсе асламды. Алай эсе да, аны андан ары кёбейтирге итинеик, - дегенди Владимир Владимиров.

Дагыстанда кеп фатарлы юйле сыфатларын тюрлендиредиле
Бек алга Дербентде кеп фатарлы юйлеге тынгылы ремонт этерикдиле. Дагыстанны коммерциялы фонду пресс-службасындан билдиргенлерине кере, майда кеп фатарлы юйледе жашаганла барысы да хайырланган ырыскыга тынгылы ремонт этиуну программасы жашауда бардырылнып башланрыкды. Шахарны 2000-жылыгына хораланган байрамла жетип келгенлери себепли алга кеп фатарлы юйле жангытыллыкдыла. Ол программга кере Дербентде 17 журтха ремонт этиликдиле. Ол ишлеге 204,9 миллион сом бёлюнорюкдю. Аны 60 миллион сум ЖКХ-да Реформаны фонду, 52,4 миллионну республиканы бюджетти, 30 миллионну муниципалитетле, 61,5 миллион сумну уа жашуу журтланы иелери берликдиле.

Владикавказны школларында - интернет-кафеле
Ара шахарны юч школунда интернет-кафеле ишлеп башлагандыла. Алай ашханала билим берген алты окуу юйде кыруалгандыла. Алай бири да быйыл шёндю жашауга келишген столовала кылуу болукдула. 2014 жылдан тебиреп Владикавказда «Школ - культураны арасы» деген целевой программа ишлеп башларыкды. Аны башламчысы сити-менеджер Сергей Дзантиевди. Алай жерледе хаксыз Интернетле эм спутник телевиденияла да бардыла. Андан сора да, окуучула сыйген ашларын апалыкдыла, ол санда кегет эм сют коктейльле да.

★ УЛЛУ ХОРЛАМНЫ 70-ЖЫЛЛЫГЫНА ★

«Берлинни алганы ючюн» майдал

Аны бла Къызыл Аскерни, Аскер-тенгиз фротну эмда НКВД-ны Берлин ючюн сермешлеге къатышхан аскерчилерин, дагыда ол шахарны ала туруп, аскер операцияланы къурагъанланы эмда алага башчылык этгенлени саугъалагъандыла.

Майдал латуындан ишленгенди. Аны арт жанында совет аскерле Берлинни къолгъа этген жыл эмда күн жазылыпды - «2 мая 1945».

Ючюнчю рейхни эмда аны союзниклерини жерлеринде шахарланы юслеринден айтылгъанда, «алыу» деген сөз хайырланганды, гитлерчиле уучлагъан шахарлагъа жетгенде уа – «азатлануу».

«Берлинни алганы ючюн» майдал бла битеу да 1,1 миллион адам саугъаланганды. 2003 жылда Арменияда россейли посольство Ереванда жашагъан **Анатолий Зеленцовха** «Берлинни алганы ючюн» майдалны къуанчлы халда бергенди. Гвардияны старшинасы Берлин ючюн сермешлеге къатышханды, аладан биринде жаралы болуп,

госпитальгъа тыюшген эди. Майдалгъа кесини ётгюрлюгю бла тийишли болгъан солдат аны жалаанда 58 жылдан сора алалганды.

СССР-ни Баш Советини Президиуму 1951 жылда 5-чи февральдан Указы бла «Берлинни алганы ючюн» майдал бла саугъаланган адам ёлсе, аскер саугъасы, аны бла бирге берилген удостоверение да юйорде къаладыла. Ол указгъа дери уа ала къыралгъа къайтарылгъандыла.

Берлин ючюн сермешгенлени араларында **Николай Масалов** артыкъда белгиледи. Гвардияны тамата сержанты, урушда кишилик, батырлык да этгени бла къалмай, жүрек халаллыкны юлгюсюн да кёргозгенди. Жанына къоркуну тыюш тургъанына да къарамай, немисли къызчыкъны ёломден къутхарганды.

1945 жылда 30-чу апрельде совет солдат сабийни фашистле аяусуз ачхан отну тюбюнден чыгарганды. Николай

Ивановични ол огуурлу иши эмда аны кишилиги Трөптов-паркада сюелген «Вин-освободитель» деген белгили эсгертмени мурдоруна алыннганды. Берлин ючюн къазауатны кезиуонде аны жигитлигин кёпле къайтаргандыла.

Аланы араларында уа бизни таулу жашла да болгъандыла. **Чеченланы Шамил, Рахайланы Таубий бла Ачак, Батчаланы Мута** рейхстагны къабыргъаларында къол ызларын къойгъандыла. Германияны ара шахары ючюн сермешледен биринде Чеченланы Шамил къабартылы жашны - **Тая Катанчиевни** - ёломден къутхарганды. Жыл саны келген, гражданд урушха да къатышхан, Сапун-гораны алгъанладан бири болгъан **Мокъаланы Сарбий** да жетген эди Берлинге дери. Бизни журналист нёгерибиз **Ностулан Магомед, Насталаны Сраждин**, дагыда кёпле «Берлинни алганы ючюн» майдалгъа тийишли болгъандыла

ТЕКУЛАНЫ Хауа.

Бир сермешге окъуна онеки душманны къурутханды

Огъары Малкъарда Мамайланы Тамукну жашы Хажи-Мурат Уллу Ата журт урушда этген жигитлиги ючюн командующияни 1944 жылда 5-чи октябрьде къабыл этилген буйругу бла «За отвагу» майдалгъа тийишли кёрюлген эди, алай саугъа иесине жетмегенди. Жалаанда элли жылдан аслам озгъандан сора аны юйорюне табылганды.

Хажи-Муратны къарындашыны жашы Рамазан, аны хапарын алай, майдалны удостоверениены аланы юйорге жалаанда 1996 жылда тыюшени билдиргенди. «Ол аскерге Черек райондан чакъырылган эди, алай аны, нек эсе да, Чеченден сунуп, юйорю анда излеп айлангандыла», - дегенди. Уллу Ата журт уруш бошалгъанлы 70 жыл озгъан эсе да, Хорламны келтирген аскерчилерни, командирлерни атларын, ала къазауатда кёргозтген жигитликлерини юсюнден жангы шартда ачыкъланганлай турадыла. Бизни уа, шёндюгю тёлюно, баш борчу - битеу дуниягъа да мамыр жашауну келтирген, жалынчакъсызлыгъыбызны сакълагъан хар адамны да атын ачыкъларгъады, ол ёмюрлеге сакъланчыра этергенди. Ма Рамазан да атасыны къарындашыны къадырын билип, аны туудукълагъа да айтыр мурат бла архивледе излеу иш бардыргъанды. Сёзсюз, «За отвагу» майдал хар

кимге да берилип къалмагъанды. Анга душман аскерле бла урушда батырлыкларын кёргозтген аскерчиле тийишли кёрюлгенди. Ол СССР-ни саугъа системасында бек бийик даражалыгъа саналганды.

Хажи-Мурат Къызыл Аскерге чакъырылганында, анга жалаанда 19 жыл толган эди, юйор къуаргъа, аталыкъ насыпны сынаргъа да онгу болмады. Рамазанни айтханына кёре, биринчиден, аны ата къарындашы Ростовда авиашколда окъуйду, алай ёпкелери ауруп, Ала башха аскер ёбюмде къуллукъ этерге тыюшеди.

Алай бла ол Белорус фронтну 49-чу аскерини Къызыл байракълы 238-чи марачу Карачевский дивизиясында къуллукъ этеди. Аны командующисини саугъалау буйругунда айтылганыча: «Энци танклагъа къажау 74-чу дивизионну къызыл аскерчиси Мамайланы Хажи-Мурат Могилев шахар ючюн сермешде топланы ташуучуну къуллугун толтура, аны бла бирге къол пулемётдан жау аскерлеге къаты от ачханды. Алай бла ол, бек аздан, 12 душманны ёлтюргенди», - деп жазылыпды.

Документледе белгиленгенича, ол күн быллай майдалгъа 20 адам тийишли кёрюлгенди, Хажи-Мурат аланы арасында жангыз таулуду. Энтта бешеуленнге уа «За боевые заслуги» майдал берилгенди. Сёзсюз,

ол къазауат къаты баргъанына шагъатлыкъ этеди.

Былайда эсигизге салайыкъ, буйрукъ 1944 жылны октябрь айында чыкъганды. Ол кезиуде уа таулуа туугъан журтларындан зор бла кёчюрлюп, атлары къыралны душманына чыгарылган эди. Урушну тарыхын тинтичюле айтханларыча уа, ол кезиуде фронтда кёчгюнчю халкъланы келечилерини саугъаламазгъа эмда чынла бермеге деген жашырын буйрукъ бар эди.

Болсада аскерчиге, аны жигитлигине къырал быллай бийик багъа бергенин билдирге насыбы тутмагъанды. Къорулау министрствону архив документлеринден билгенибизча, Хажи-Мурат 1944 жылда 13-чу августда минад чачылганды. «Биринчиден, бизге ол белгисиз тас болгъанды деген эдиле. Алай излеп, аны къабыры Белорусияда Моньки станицада болгъанын тохташдыргъанбыз. Энди, къолдан келсе, ары барып, къабырын кёрюрге, анда дууа тутар муратыбыз барды», - дейди Рамазан.

Хажи-Мурат Тамукну тогуз сабийини таматасы болгъанды. Къызыл Аскерчи къыралыбыз ючюн къан тёкген кезиуде уа аны юйорю Орта Азияда кёчгюнчюлюню азабын сынагъанды. Ол уллу юйорден артха, Малкъаргъа, жалаанда ючеулен къайтханды.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

«Таукелбиз фашистлени гунч этерге...»

«Кюнюгюз ахшы, жашауугъуз ырахат болсун», - деп башларгъа сюеме мен бу хапарымы. Мамырлыкъ, ахшылыкъ, къайгысызлыкъ... Бу сёзле нечик ариу, хычыуун ашитиледиле. Къаллай бир магъана барды алада.

Кёп жыл мындан алда, халкъны мамыр жашауну бузуп, къанлы къазауат башланган эди. Тынч уруп тургъан шахарланы, эллени күл этген, аналагъа къара жулукъла къысыдыргъан, жашланы узакъ аулакълада къойгъан ачы уруш.

Кетдиле таулу жашла Ата журтлары къоруларгъа. Къалкъан болуп сюевдиле душман аскерни алпында. Аллай жигит уланланы араларында Огъары Малкъардан Биттууланы Хажини жашы Борис да болгъанды. Аны юсюнден туугъан къарындашы Шауайгъа соргъаныбызда, аны кёлю толуп, бираз мычып, алай башлады хапарын. Биттууланы Хажини бийчеси Глашланы Нафисат эди. Биринчи туугъанларына Борис атадыла. Ол уллу санлычыкъ эди. Адамла анга: «Къарап

туругъуз, бу жаш бир аты айтылган гёжеф болмаса», - дегендиле.

Кертиси бла да, бек къарыулу жаш болуп ёседи. Къара ишге да устады. Аны кёлю жарашмагъан не болур, деригинг келеди. Юйдегили болур заманы жетгенде, элде кёп къызыла андан умут этдиле. Алай ол Асанланы Кокашны сайлады. Отуз тогузунчу жыл алагъа жашчыкъ туады. Анга да къуанып бошагъынчы, уруш башланады. Къазауатха биринчи кетген жашланы санында Борис да болады. Атасын, анасын, эгечлерин, къарындашларын, кесини юйорюнд да гитче къарындашына - Ахматха - аманат этеди.

Аны биринчи къагъаты Невинномысскдан келеди. Ол шахар тийресинде къаты сермешге къатышханы эм бусагъатда солуй тургъанларыны юсюнден жазады. Анасы уа: «Жашымы письмосун бир окъу», - деп тилер эди. Ахмат аны кёп кере къайтарып окъуду. «Таукелбиз фашистлени гунч этерге», - деп къатлайды. Андан башха письмо Борисден келмеген

эди. Къарындашы Ахмат, сурашдыра кетип, аны 1943 жылда Новороссийск тийресинде бардырылган къызыу сермешледен биринде жоулгъанын билген эди. Анасы уа ийнанмагъанды, кёп күнлени жолгъа къарагъанлай турганды. Жууугу, ахлусу уа: «Борис сау келсин», - деп, аны атындан къаргъана эдиле.

Шауай Ата журту ючюн жан берген къарындашын эсгере кёп ахтынды. Сора бираздан а: «Уруш болмай турса эди», - деди. Мени эсиме уа Отарланы Керимни быллай сёлзери келдиле: *Ахыр уаахтыда жолларын кесе, Жауну жоя, урушдан кетебиз биз. Дунияда жандан багъалы жокъ эсе, Аны хорламгъа къурман этебиз биз.*

Акъылман Керим Борисча жашланы юслеринден айтады бу тизгинледе. Жигитле азатлыкъ ючюн жан бериле. Бизни борчубуз а аланы эсде тутууду.

ЖАБОЛАНЫ-БИТТУУЛАНЫ Марина. Къара-Суу эл.

Байсолтанланы Жаубекни жашы Зулкъарний 1919 жылда Быллында кёп сабийли юйорде туугъанды. Нальчикде педучилищени бошагъандан сора элли школуна устаз болуп ишлегенди. Аны бла бирге уа Пятигорскда пединститутда заочно окъугъанды.

Къаламны ушкокга алышыргъа тыюшгенди

Уллу Ата журт уруш башланганды, ол кесини устаз нёгери Таппасханланы Магомед бла бирге педагоглары усталыкларын ёсдорген курслада эди. 1941 жылны 24-июнунда уа жашланы фронтха ашырдыла.

Зулкъарнийден ючгюл къагъытла келе-келе тургандыла. Ол: «Хорлам бизники боллугуна сёз да жокъду. Бизни аскерибиз ол малгъундан къарылууду», - деп жазганды. Ахыр письмосу уа 1944 жылда келген эди.

СУРАТЛАДА: (башында) устаз болуп ишлеген заманы; (тюбюнде) фронтчу нёгерлери бла бирге (сюелгенлени ортасында).

ТЁГЕРЕК СТОЛ

Китап бла байламлык юзюлмезлиги баямды

Бу кондеде КъМР – ни Китапла сыйгенлерини биригиюно башламчылыгы бла «Молодёжь и книга: остались ли точки соприкосновения?» деген ат бла «тёгерек стол» бардырылганды. Ол Адабиятны жылында дайым да эс бурулуп турган «Китапла эм окъуу» деген проектти чегинде къуралганды. Анга къатышханланы араларында уа КъМР – ни Билим беруу, илму эм жаш тёлнюно ишлери жаны бла министерствону келечилери, алимле, жазычула, литература биригиуледен жашла бла кызыла, журналистле, библиотека ишчиле, башхала да болгандыла.

Жыйылганла бюгонлюкде жаш адамланы китап окъурга сейрлерин къозгъарча къаллай амалла бла хайырланьырга болулугун сюзгендиле. Чыгъармачылык эришуилеге къатышып, алада билимлерин сынаган бусагъатда модагъа тири кире барды. Ала окъучуну кез къарамларыны айнууна уллу себеп болгъанларын чертгенди Китапла сыйгенлени биригиюно башчысы Наталья Шинкарёва, тюбешуню ача. Ол айтханыча, жаш тёлнюно быллай проектлеге соцсетлени, асламлы информация органланы болушуклары бла чакъырып, алагъа эришуилени жоруклары тап, тынч тил бла англытыргъа тийишлиди. Кертиси бла да, адабиятха уллу сюмеклик гитчеликден башланады.

Биригиу къураган конкурсланы эсеплерине кёре, жюри, бир ненча адамны ишлерин энчи белгилеп, аланы бир затларын да торлендирмегенлей, басмагъа берирге боллукъду дегенлерине да ёхтмленигенди Шинкарёва. Сора бюгонлюкде ал атламыларын эте башлагъан юйор бла бирге окъуу дегенча амалны хайырлыгыгын да чертип айтханды ол.

Сёзсюз, жаш тёлнюно маданиятха, адабиятха сейрлерин къозгъауда китапханаланы, музейлени магъаналары уллуду. Али Шогенцук аты музейни башчысы Марьяна Шакова да ол теманы юсюнден вопроуну кётюргенди.

Не десек да, арт жыллада окъуугъа сейр селейгенди, аны къозгъарга керекди деп тургъанлыкдан файда чыкъмайды. Бу жаны бла ишни тапландырыр ючюн, шендюго кюнню техника, Интернет эм башха амалларын хайырланьырга, жалгъан стереотиплени да бузарга кереклиги сёзсюзду. Ёсноп келген тёлнюно ёмюрледе къурала келген ахшы юлгопеле юйретирге тийишлиди. Кёп болмай республикада жашла бла кызыла сыйоп къатышхан, адабият квестле, флэшмоб кыралгандыла. Ала мында кёргенлерин, эшитгенлерин соцсетледе бир бирлерине билдирирге излегендиле, сюзгендиле.

Жууукъ заманда Нальчикде «Библионочь» проект да бардырыллыкды. КъМР – ни Жаш тёлнюно кёп функциялары арасыны башчысы Азамат Азубеков да, бу амалны хайыры уллу болулугун белгилеп, быллай торлю акциялары асламлы информация органланы болушугу бла тири пропагандасын бардырыргъа кереклигин айтханды.

Бу жаны бла ишни мажал этер мурат бла тогузунчу классха дери окъучула докладларын, конспектлерин, къол бла жазгъанларын дурус кёрселе иги боллукъ эди деген оюму тюзге санагъанын билдиргенди Сабийлени бла жаш тёлнюно Мечиланы Кязим атлы библиотеказыны таматасы Майя Балкизова. «Ата-анала сабийлерин кафеге элтирге заман табадыла, музейге, китапханагъа келтирирге уа, нек эсе да, жетишмей къаладыла. Бу жаны бла ишни абаданла бла да бардырыргъа керекбиз», - деп да къошханды Балкизова.

Бусагъатда Интернетни болушугу бла окъу-

уганла кепден-кеп бола барадыла. Бирле ол игиди дейдиле, бирсиле бу амалны ахырысы бла да жаратмайдыла. Аны юсюнден акылыын ачыклай, филология илмуланы доктору Мадина Хакушева бюгоннюно излемлеге кёре китапханалада окъучулагъа виртуал китапла бла да хайырланьырга онгла къурагъа кереклигин белгилегенди. Сора, библиотекала, школагъа бла окъуу юйлеге кураторлукъ этип алагъа кеслери келселе иги эди деген оюмун айттып, бу жаны бла ише жалаанда адабиятчылары угъай, чиновниклени да къошаргъа тийишлисин чертгенди.

КъМР-ни Китапланы сыйгенлерини биригиюно келечиси Зоя Фокичева уа, школчулары артада жашауларында литературадан дерсле уллу магъаныны тутханын белгилеп, сабийни кёлюн къачырмай, миллет жигитини сыфатын къурап жазаллык автор болурму бюгонлюкде, деген соруну бергенди. Китап окъуугъа

себеплик этген республикалы целевой программаны жарашдырыргъа кереклигин да айттып, миллет проектлени санында культура бла байламлысы болмагъанына да жарсыганды ол.

«Молодёжь и книга: остались ли точки соприкосновения?» деген темагъа жораланган «тёгерек столну» чегинде «Свеча» адабият биригиюно таматасы Фатима Тазова, ары жюриген жаш адамла эм башхала да сёлешгендиле. «Контактная точка» проектти презентациясы да къуралганды ол кюн мында. Тюбешуню ахырында жыйылганла къырал эм жер – жерли власть органлагъа, республиканы Китапла сыйгенлерини биригиюно, чыгъармачылык иш бла къорешгенлеге, устазлагъа, студентлеге да рекомендацияларын хазырлагъандыла.

ЖАНГОРАЗЛАНЫ Нажабат.
Суратны ХОЛАЛАНЫ Марзият алганды.

БУСАГЪАТДАГЪЫ ЖАШ ТЁЛЮ

«Мен къатыша келген конкурсла, бу жолча, аллай бийик даражада къуралмагъандыла»

Малкъарланы Ахматны жашы Мурат СКГИИ-ни миллет инструментлени согаргъа юйретген бёлюмюж жетишимли бошагъандан сора анда баш преподаватель болуп ишлейди. Воронжеде Искусстволаны къырал академиясында аккордеон классда аспирантурада окъуйду. Быйыл аны бошарыкъды. Ол, бир ненча эришууге къатышып, биринчи жерлени ала турганды.

Кёп болмай да Мурат Ростовда аккордеонистлени бла баянистлени араларында «Аккордеон Плюс» атлы V халкъыла аралы эришууде «Гармонь – классика» деген номинацияда I даражалы дипломну алганды. Бюгон жаш музыкант бизни къонагыбызды.

- Бек алгъа кезиулю жетишиминг бла алгышлайбыз. Ушагыбызны да эришуню юсюнден башлайыкъ. Санга, педагогга, анга къатышыргъа неге керек эди?

- Ары институтдан, республиканы атындан бир ненча адам болуп баргъанбыз. Бизни саныбызда СКГИИ-ни преподавательлери Валерий Шариков бла Алий Лигидов да болгандыла. Экинчи «Гармонь – фольклор» деген номинацияда биринчи жерни алганды. Биринчи уа, жюриге киргенден сора да, мастер - класс да бергенди. Мен бусагъатда дери къатыша келген конкурсларым, бу жолча, аллай бийик даражада къуралмагъандыла. «Аккордеон Плюс» дегенни ахыр кесеги келир жыл биягъы Ростовда ётерикди, сора Битеудуня кубок ючюн барлыкды эришю. Сёзсюз, анга къатышхан, анда хорлагъан да даражалыды.

Манга, педагогга, бу жол, керти да, тынч туююп эди. Анда музыкантланы жыл санларына кёре категориялагъа бёлгендиле. Мен студентле бла бирине тюшгемне (19 жылдан таматала). Биринчиден, аланы къатында осал сокъган айып эди. Экинчиден, ол бийик даража эришю болгъаны себепли аны жорукларына келиширге керек болганды. Бек башы уа, конкурс Малкъар халкыны жангырыууну кюнюне тюшгени себепли хорламыны миллетиме атаганма. Алай

хычыуун эди, жууукъларым, танышларым, сёлешип, алгышлагъанларымда. Дагъыда республиканы атын ариу бла айтдыргъаныбыз да игиди.

- Сен концертле берир керекли къалмайса, эришуулени да бир ненчасын сынап келесе. Аланы араларында башхалыкъ бармыды?

- Бек уллуду. Концертте сен къараучугъа ары дери хазырлагъан программаны эшитдирирге, аны кёлюне жетерге излейсе. Залны, ары келген къараучуну да билесе, концертледе жюриге кыуана, кёлюнг кётюроле согъаса. Анда эришю хал жокъду.

Конкурсда муратынга жетерге, къолундан келгени аймазгъа, хорларгъа керексе. Башхала бла угъай, кеси кесинг бла да эришесе. Мында бир кесек агрессия болургъа да эркиндик. Аспирантураны бошардан алгъа Ростовда хорлагъаным манга алгъыннгы формамы тас этмегемне ийнандыргъанды.

- Анса уа аны тас этер къоркъууму барды да?

- Студент кезиуде, анда сора ишинг болмагъанча, кюннге беш – алты сагъатны къобуз согъуп тураса. Энди институтда дерслеге бёлюнорге тошеди, аспирантурада окъууу да керекди заман. Алай бла сыйгенимча бир согъуп туралмайма. Биз, аспирантурада окъуулачла, жылгъа эки керек концерт берирге керекбиз. Ала асламында сольный халда ётедиле. Анда - санда оркестр бла бирге согаргъа да боллукъбуз. Бусагъатда ахыр экзаменге хазырланама. Программаны бийик даражада

хазырлар ючюн кеп ишлерге керекди.

- Институтда ишинге уа ырызымсыз? Аспирантурадан сора муратынг къалайды?

- Преподаватель сынау музыкантха бек керекди. Студентлени юйрете, энчи методика къурап онг да табылады, анга кёре окъутхан да этебиз. Бусагъатда сохталарым бла расписаниягъа кёре ыйыкъгъа эки – юч керек тюбешибиз. Энци дерсле да береме.

Алып айтханда, институтда ишиме ырызым. Мында ишлерге, ёсере сыйгениме бир адам, бир зат да чырмау боллукъ туююлдо. Ал кезиуде энчи музыка инструментим болмай къыйналган эсем, Эндрейланы Борис аккордеон алыргъа болушханлы аллай жарсыуум жокъду.

- Юй бичеген Фаризат да фахмулу пианисткады. Мындан ары аны сахнада кёрлюкбюзюм?

- Ол бусагъатда сабийге къарайды. Мени концертлериме къатыша турады. Экибиз бирге сокъган номерлерибиз да бардыла. Сахнагъа къайтырыкъды, деп турабыз.

- Аккордеон ауур инструментди, аны бла кюрешип турган тынч да болмаз. Музыкант санын, чархын керекли формада тутар ючюн, баям, хар бирини энчи жашырынлары болур.

- Кертиди, студентни, педагогну да къаруу-кючю болур ючюн, санына, чархына уллу эс бурургъа тийишлиди. Мен бассейнге жюригемен. Сууда жюзген сырт сюекге хайырлыды. Дерследе сохталарым бла, дайым олтуруп турмай, бир къауум упражнение этебиз. Санынг солтургъа кереклисин да унутургъа жарамайды.

- Сабийни музыкагъа сейиринг къозгъарча амалла уа бармыдыла?

- Арт кезиуде музыка эмда искусство школада хар торлю амал да барды. Сабийни музыкант боллукъма деген ниети бар эсе, ол энчи бёлюмде окъуйду. Жашауун ол устанлыкъ бла байламлай, алай искусстводан ангылауу болсун деген мурат бла баргъан да кесини излемине кёре дерсле аллыкды, инструментде согаргъан да юйренирикди.

Сейирге къалдырган шарт башхады: аталаны, аналаны сабийлерини къадарларына сансызлыклары. Аладан кез зат калады. Окъу, бил деп къаты болгъанга, жашын, къызын алып келип, юйретигиз дегеннге алыкъа тюбемегемне.

Хар атаны, ананы барын да кесимикилеча сунганма: ала мени къобузгъа юйренирге сыйгеними кёргенлеринде, инструмент алып бергендиле, хар керегиме къарап, тынгысыз болуп тургъандыла. Жолгъа атлана, эришюге хазырлана аз зат керек болмайды, бюгон да атам болушургъа угъай демеиди. Айып этмесинле, кесими атамны, ананы былайда сагъынганмыа. Алай аланы къайсысы да сабийлерине жууаплыдыла.

- Аспирантураны да жетишимли бошап, мындан ары да этген ахшы муратларынга жет, дейбиз.

САРАККУЛАНЫ Асият.

ФАХМУЛУЛА

Жырла тагъады, назму жазады, къобуз согъады

Ол назму жазады, макъам тагъады. Жыр жаратылгандан сора уа аны бла адамланы шагъырей этеди. Ма аллай адамладан бириди Трамланы Люба. Кеп жыл Къазахстанда жашагъаны себепли домбра согъады, белгили къазах, къыргыз белгили жырчыладан арта къалмай жырлайды. Аланы эшитсенг а, айхай да, ата-ана Азиядан айтыучу халпарла эсинге тюшедиле.

Люба 1959 жылда Яникойда тууганды. Андан сора кеп да турмай атасы Ханбий, юйюрон да алып, жангыдан Къазахстанга Джамбул областаха къайтады. Къарындашы Аскербий бла жылкычыла эдиле. Люба уа школну бошагъандан сора маданият юйно таматасы болуп ишлегенди. Кеп сабийни къобуз согъаргъа, жырларгъа юйретгенди. Кеси да тюрлю-тюрлю эришулге, байрамлагъа къатыша, алада жырлап, домбра согъуп да усталыгын кертюзгенди. Аны эшитген къарт къазахлыла: «Малкъар къызы барыбызны да озады», - дегендиле.

Атда да аламан барганды. Эмилики жалкъасындан тутуп, секирип, сыртына

минсе, не юрешсе да, ол аны юсюнден аталмаганды. Аны ючюн болур эди, Къыз къууу эришуге къуру Любаны чакъыргъанлары. Беш, алты километр чакълы жерни къыз, атх минип, жашдан къачаргъа керекди. Аны иши уа, аны жетип, ат юсюнде турганлай, жаягъындан уппа этерге. Белгиге дерди ол аны эталмаса, жаш къачады. Къыз а аны, къууу жетсе, къамичи бла тюеди. Люба бу ююннга он жыл къатышханды. Бир кере да хорлатмаганды. Атх минип чыкъса, кеп жаш ююннга къатышыргъа базыммаганды. Ол жигерлиги ючюн «ХХ партсъезд» колхоз анга алтын майдал да берген эди.

«Къазахлыла жырчы миллетдиле, - дейди Люба. - Къыз-юч адам бирге жолукъса, юйге кирип, чай хазырларла, андан да иче, домбраны согъуп, жырлап тебирейдиле.

Мени ушакъ негерим Люба эки жыллы къазах къобузну согъуп:

Отурмын акъкъан суудынг жагъасында.

Ийлилп ёсген талдынг панасында, Даласай Къазахымнын бере келди.

Сиздесип сыйласкъангъа не жетеди, - деп жырлап тебирегенде, къазах ёзенлине ариулугъу терек салкъынында олтуруп, жыр айта турган къазахлыла кез тууранга келгенча болдула.

Домбра да согъула, чучурладан саркъган сууча зынгырауукъ таууш эте, къыйыры, чеги болмагъан тюзлени кырдыгын ёзен аязы чакълайды. Аны тауушлукъ ёню узакъ Къазахстанга элтеди.

Таулу къыз тюекли къобузланы да кесине бойсундурады. Ала бла бирге малкъар, къазах, къыргыз, орус тилдеде жырлайды. Ол тёрт жыйырмагъа жууукъ назмугъа макъам салып, жыр этгенди. Кесини назмуларын-

дан сора да, Мусукаланы Сакинаты, Сарбашланы Азгорну, Эзеланы Ануарны, Шауурденланы Магометни сёзлерине макъамла салганды. Сарбаш улуну «Кеч, анам» деген назмусуна кере этген жырны а жиямай тынгылагъан да этмезсе.

Бу тишируну жырларында сыймекликге, табийгъатны ариулугъуна кертчиликни эслейбиз. Сыймеклик да кеп тюрлю болады: адамгъа, ишине, журтуна. Любаны «Та-

уларым» деген жырына тынгыласанг, аны къаны, жаны да туугъан жери бла бир болганын ангылайса. Элинге, тегерекке башха кёздан къарап тебирейсе. Аны ариулугъун жангыдан кертгенча болса. Ата журтунгу багъалыгын билип, анга сыймеклигинг да эседи.

Люба, байрамлагъа къошула, къобузу согъа, жырларын айта, аланы магъанасы да, жарык да, сыйдумлю да этеди. Фахмулу къызын юсюнден халпарыбызны уа аны «Тауларым» деген жыры бла бошаргъа сюебиз.

Байдан бакъы тауларым-Бичен, батан баулары, Чыммакъ-акъ къар башында, Гол да ёсе ташында.

Туман тюше сайлагъа, Кеп да турмаз алайда, Желчик уруп къачырыр, Сора кюн да ачылыр...

Тау къыйырда туюю тар-Маралла, буула да бар, Ала кырдык отлайдыла, Тауда тузла жалайдыла.

Ма аллай акъ башы бар, Къаясы бар, ташы бар, Кенгиди отлау жайлыгъы-Буду Малкъар байлыгы!

ОСМАНЛАНЫ ХЫЙСА.

Тергеу

Белгили артистлерибизни пенсиялары къаллай бирди?

Пенсия реформа солургъа чыгаргъа заманлары алыкъа кеп болганланы окуна сагъыша къалдырганды. Биз а жулдзларыбыз кеп жылланы ишлегенлери ючюн къаллай бир пенсия алгъанларын, аланы не затлагъа къоратханларын билрирге сыйгенбиз.

Леонтьев Пугачёвадан эсе кёбюрек тепсегенди

-София Ротару – СССР-ни халкъ артисткасы болганылыкъгъа, аны пенсиясы жаланда 4 минг сом чакълыды (Киевде бек аз пенсия 1756 гривнады, ол 4306 сом тенгли бирди, -дегенди 67-жыллыкъ жырчыны концертле жаны бла директору Сергей Лавров. - София Михайловна пенсиясына тийген окуна этмейди, барысын да суюклерди къаты ауругъан бир къызчыкъгъа ётдюреди. Алла Пугачёва 10 жыл мындан алда пенсиягъа чыкъгъанында, аны ёлчемине бек сейир этген эди.

-Билемисиз, Алла Борисовнаны пенсиясы къаллай бирди? 2000 сом, -деп халпарлап болганды ол заманда Максим Галкин.

-Совет Союзда Пугачёваны пластинкалары миллионла бла чыгъып тургандыла. Ол Чернобыльде да жырлагъанды, ёмюрден ахыргъа солуу алмай ишлегенди, анга уа аллай юкюлюю пенсия берип къыйгъандыла! Валерий Леонтьевге уа 8000 сом тохташдыргъандыла, ол балетни артисти болганы ючюн. Аланы ставкалары уллуладыла.

Жылла оза баргъанлары сайын, башхаланыча, Пугачёваны пенсиясына да къошулуп турганды. Алла Борисовна кесини жандаурулукъ ишин жашырын бардырады. Алай аны шубхлары «Комсомольская правдагъа» Алла Борисовна арбадан туралмай жашау этген къыялуу къызчыкъгъа болушханын билдиргендиле. Ол сахнаны ветеранларына да къо-

лундан келгенни аямайды. Сёз ючюн, Татьяна Самойлова сау заманында анга машина берген эди, поликлиникагъа жауу жюрюмесин деп. Пенсиягъа уа аллай ишле этерге онг болмагъаны уа баамды.

Юрий Антоновну пенсиясы да, Пугачёваныкъыча, 11 минг сом чакълы бирди. «Къуру анга таянып къалсам, бек къыйналлыкъ эдим. Алай мени ишлерге алыкъа къарыуум барды. Битеу законлагъа кере, энчи пенсия уа алыргъа керек эдим. Мен бизни къартларыбыз къалай жашагъанларын кереме, алагъа кере мен пенсиямы алыкъа туююл эдим.

Копенкина бла Гафт бир кибик аладыла

Эстрадаы 77-жыллыкъ мэтри Иосиф Кобзонну пенсиясы уллу туююлду.

-4300 сом бла бир кесекчик, -дегенди «Комсомольская правда» корреспондентине ол кеси. - Сен депутат къадарда уллу иш хакъ аласа, деп этгендиле алай. Мен депутатлыкъны бошасам, пенсиямы ёлчемине жангыдан къараргъа айтхандыла. Аны жоюп бармайма, жый турама, - дегенди Кобзон.

Юморист Владимир Винокурну пенсиясы да доюн туююлду (Москвада бек

аз ёлчемин тутады – 8502 сомну. «Лев Лещенко бла бирге пенсияларыбызны сабий садха ётдюроуп турабыз», - дейди Владимир Натанович.

-Биз кез-къулакъ болган сабийле Курск шахардан 50 километр узакълыкъда Пены деген жерде жашайдыла. Ала энди бизни экинчи юйорюбюздюле. Сабийлеге жангы ундуркучкъла, шафакъкъла, компьютерле сатып алгъанбыз, -дегенди 73-жыллыкъ Лев Лещенко уа.

Жырчы Прохор Шалапинни алгъыннгы юй бийчеси бизнес-вумен Лариса Копенкина алай башха тишируула бла тенгешдиргенде, пенсиясы аз туююлду.

-Мен 15 минг сом алама. Ол тюкеннге бир кере барыргъа жетеди! Анам ол какепден къыстыргыкъ окуна этиучю эди, къалай эсе да. Мен а ол ахчыкък бла жашау эталлыкъ туююл эдим. Мени пенсиям банка салынып турады. Андан аны бир кере да алмагъанма.

70-жыллыкъ Валентин Гафтны пенсиясы да Копенкинада чакълы бирди.

-Кеплеге ол жетмегенин билеме, -дегенди «Комсомольская правда» корреспондентини бла ушагъында Валентин Иосифович. -Мени уа ишлегеним къутхарады къыйын болумдан.

Шарт айтханды

Валентин Гафт	15 000 сом
Станислав Садальский	15 000 сом
Лев Лещенко	12 000 сом
Юрий Антонов	11 000 сом
Алла Пугачёва	10 700 сом
Илья Резник	10 000 сом
Владимир Винокур	8 502 сом
Эдита Пьеха	7 000 сом чакълы
Иосиф Кобзон	4 300 сом
София Ротару	1 756 гривна (4306 сом чакълы бир)

Артистле кеслери эмда аланы болушлукъчулары айтханнга кере.

Мария РЕМИЗОВА.

«Комсомольская правда» газетден кёчюрюлюп басмалады.

Федерал басма нени юсюнден жазады

Метро Михаил Ефремовну ауазы бла сёлеширкигу

Ара шахарыбызны метросуну поездерини вагонларында станцияланы атларын айтып артистле эмда шоу-бизнесни келечилери сёлеширкидиле. Бу акция жер тюбондеги жолла ишлеп башлагъанлы 80 жыл толгъанына аталып къуралганды. Эки вьзда станцияланы атлары актёр Михаил Ефремовну эмда моданы тарыхчысы Александр Васильевни ауазлары бла билдирилликдиле. Михаил Ефремов ауазын кеп болмай радиостанцияда жаздырганды. Ол Серпухов-Тимирязев вьзда составланы вагонларында эшитилликди.

Метрода айтханларына кере, поездле тохтагъан жерлени атларын айтып чыгар ючюн актёр бир сагъат да къоратмаганды. Аны ауазы игиден, хазырланмай окуна жаздырып башлагъандыла.

-Михаил Ефремов тири эм жарык эди. Окуругъун экинчи къатлай турмаганды. Станцияланы атларын билдиргени бла къалмай, шахарчылагъа алгъышла да айтырыкъды, -дегендиле метрода.

Ефремов кеси уа ауазын жаздыруну артыкъ магъаналыгъа санамайды. «Манга ол харкюнлюк ишди. Мени чакъырдыла да, келдим, жаздырдим. Пассажириле уа багъа бичсинле», -дегенди. Моданы тарыхчысы Александр Васильев а Филевский ызын поездлеринде сёлеширкиди.

Радиода музыкалы репертуар да жангыртылыкъды. Акцияны къурагъанла ангылатханларыча, 15-чи майда (юбилей ол кюн белгилениркиди) радио бла метрополитенни тарыхчыны юсюнден кеп айтылыкъды, арта уа анга тематикалы жырла, назмула эмда алгъышлау сёзле да къошулукъдула.

«Московский комсомолец».

Миграция служба

Ветераннга - россейли паспорт

Уллу Хорламны 70-жыллыгыны аллында аны келтирген ветеранланы кёллерин алыр ючюн, республикада кеп тюрлю мадарла этиледиле. Бирлени юйлерин жангыртадыла, башхананы арбазларына асфалт саладыла, ючюнчюлерине уа фатарла бердиле. Уллу Ата журт урушну, урунуу да ветераны Василий Степанович Могилкога уа аладан бири да керек тюрлю эди. Аны жалаанда бир зат кыйнай эди - Россия Федерацияны гражданини болмаганы.

Украинада кьаугала башланганларында, аны Кьабарты-Малкьарга жууукьлары чакьырган эдиле. Ол, республикага келгеней, Россияни Федерал миграция службасыны Кьабарты-Малкьар Республикада Управлениасына россейли граждандо алырга суйгенини юсюнден заявление жазьанды. Ведомствону башчысы Муаед Тленшев аны ол тилегин болжалга салмай толтурьурга кереклисин эсгертип, Нальчикде 2-чи номерли паспорт столда ишлегенлеге буйрукь береди.

Бу кюнде Муаед Тленшев эмда 2-чи номерли бёлюмнотаматасыны кьуулгун болжаллы халда толтурьурган Сарбашланы Галина, кыйын адуруган

ветеранни юйюне барып, «Россияни гражданини» деген жазуулары болгьан паспортну кьолуна тутдуруп, аны алгьышлагандыла, саугьала да бергендиле.

Василий Могилко КьМАСОП-ни алгьын Куба районуну Павлоградк элинде (бусагьатда Бахсан район) туугьанды. Аны сабий эмда жаш заманыны бир кесеги республикада ётгендиле. Аскерде кьуулукь этип кьайтхандан сора уа ол юйдегиси бла Украинаны Харьков шахарына ишлерге кетип, анда орналады. Аны жашаууну элли жылдан артыкь заманы анда ётгенди, ол трактор заводда ишлегенди, пенсияга да анда чыкьганды.

Паспортну кьолуна алгьандан сора Василий Могилко, аны уппа да этип, кёкюрегине кьысып, былай айтханды: «Мен юйюме кьайтхана! Деменгили Россияни гражданини болгьаныма кьууанама. Энди уа ёлсем да кьайгьурмайма! Бек сау болуьгуз, ыразы этгенсиз!».

ХОЛАЛАНЫ Марзият.

СУРАТДА: Муаед Тленшев бла Сарбашланы Галина ветераннга паспортун берген кезиуде.

Полиция

Бу жол кьутулалмады

РФ-ни МВД-сыны Нальчикде управлениасына 31-жыллыкь шахарчы тарыгьып келгенди. Ол танымагьан биреулен (атына Мусса дегенди) ёлтюрген этерикме деп, кьоркьутуп, 7500 минг сом келтир жор этгенини айтханды.

Аманлыкьчы ахчаны алгьан кезиуде

тутулгьанды. Ол алгьын да сюд этилген 30-жыллыкь лянчикьяачы жаш болуп чыкьганды.

Шёндю ол полициячылары сорууларына жууапла береди. Анга уголовный иш ачылгьанды.

Бизни корр.

САУЛУКЪ

Бирде - ёрге, бирде уа - энишге

Жыл санлары эллиден озьганла, эштада, уста биле болурла кьан тамырны басымы (артериальное давление) не болгьанын. Аны энишге дарманла бла тюрюредиле. Кётюртюрге уа бек кьыйынды, ишчи мардада тутуу да - алай. Бюгон бизни газет окуучуларыбыздан бири - Ольга Филотова - кьан тамырны басымын тийишли мардада кьалай тутханыны юсюнден хапарлайды:

-Мен гипертоникме: 90/60, бир-бирде уа - 85/55 окьуна да манга марда эдиле. Сагьышлы болсам негда метрода мени кьанымы басымы бек тюрюсочу эди. Абадан болгьандан сора уа аллай кезиулерим терк-терк бола башлагьан эдиле.

Аллай халдан кьутулур ючюн, амал излерге тошду. Энди ала менде кёпдюле. Терк болушханы «арбачыны позасы».

Шинтикке олтургьуз, жингириклеригизни тобукьларыгьызга тирегиз, башыгьыны кьолпарыгьызга салыгьыз, алгьаракь ийлигиз. Ол халда 5 минут турсагьыз, болумгьуз игилениркиди. Халыгьыз юйде тургьанда осалланса, диванга аркьагьыздан тошюп, тобукьларыгьыны тюрленине жастыкьыла салып, 15 минутну жатсагьыз, кьаныгьыз башыгьызга чабарыкьды, алай бла басымы кётюрюллюкю.

Мени дагьыда бир амалым барды: кьызыл этип чабакьны негда селёдканы гьржыннга салып ашарга керекди. Чабакь болмаса уа, тилгизиге тучукь кьуюп, аны эмигиз (тузулу зат басымын кётюреди), сора татлы эм кочлю кофе негда чай ичигиз. Жыл саныгьыз кёп эсе, кофе, чай да жюрегигизни кьалтыратыркьыдыла, алай болса, аланы орунларына исси эт шорпадан бир стакан чакьларыны ичигиз. Кьан басым азланып, кьусарыгьыгьыз келген эсе, лимонну тыш кьабугьун чайнагьыз.

Сизни тонометригизни стрелкасы ёрге кё-

тюрюлген эсе, саулуьгьузгьа эс буруьгуз. Менде алай бола башлагьан кезиуде кьан тамырны басымы 120/80-нге жете башлагьанда, мен врачча бардым. Мардадан не ары негда бери ауушуу таппадыла, терапевт бу таблеткаланы ич, тёртден бир кесегинден башлап жартысына дери, деди.

Дарманны аз дозасы (кесеги) болушмады, кёбейтсем а, басымы мардадан эсе азайтып кьоя эди. Сора, химияны кьуюп, башха амалланы хайырланьуьга кёчдюм. Халым иги жанына тюрленди. Кьызыл чюгондюрно суу да бек иги жарайды басымын азайтырга: аны согун суу бла тенг кьатышдырыгьыз, татымын тюрлендирир ючюн, бир кесек бла кьошюьгуз, кюн сайын андан жарым стакан бла юч кере ичсегиз, болумгьуз игилениригине сёз жокьду.

Дагьыда терк болушурукь башха амал: полгьа полиэтилен пакетни салыгьыз, аны юсюн алма укьусу бла иги жибитилген быстыры жабыгьыз, шинтикке олтургьуз, жалан аякьларыгьыны анга салып, 10-15 минутну тутуьгуз. Басым 15-20 кесекке азайыркьыды. Аллаи болушукьну жалаанда бек кьыйналгьан кезиудеде хайырланьуьга керекди.

Басымын кётюрюле барыуун тохтатыр ючюн а, юч амалым барды. Биринчиси - тузулу, кьуурулгьан, жаулу, татлы затланы ашамагьыз. Ол семирмей турурьга да жарайды. Эки килограмм чакьлы бирге семирсем окьуна да, тонометрдеги кёрюмдюле ёрге учуп кетедиле. Экинчиси - жукьуну кьаты жоругьуду. Ингирде 11 сагьатда жукьларга киришеме, эрттенкиде 7 сагьатда турама. Алай этмесем, басымын кётюрюлөп уянама. Андан сора да, мен кюн сайын 4-5 километр жауу жюрюп айланама.

«АиФ. Саулыкь сакьлау» газет.

Специалистни ангьлатма сёзю

Медицина имлуланы доктору, профессор, Европаны кардиологарыны обществоларыны члени Анна КАЛИНИНА:

-Авторну сынаууну врачны кёз кьарамы бла багьа бичсек, анда бек багьалы зат - саулыкьлу жашау этерге итиниюду: жауу жюрюкю, азыкьны марда бла ашауду, тийишли чакьлы бир жукьлауду. Ол артыкьда бек керекди кьан тамырны басымын мардада тутарга. Биринчи болушукь беруюно айтылгьан амалларын хайырланьуьга да болуькьду.

Алай эсе да, басымын секире, тоше туруу-саулыкьну осаллангьанын билдирген шартды. Артыкьда ол абаданлагьа кьоркьулууду - инсулт, инфаркт эмда кёп тюрлю ауруулары «жол нёгерлери» болурьга болуькьду ала. Алайды да, басымын кётюрюлююне негда энишге тошююне кьажу кюрешгенден эсе, болумну сылтауун излегиз, тынгьылы тиндиргизиз саулуьгьузгьуну.

Кьаныгьыны, суйдикигизни, ЭКГ-ны юсперинден битеулу тинтиле бардыргьандан сора да ЭКГ-ны суткалыкь мониторингинг эм артериальны кьан тамырны басымын, жюрекни эхокардиограммасын бардырыгьа керекди. Андан сора да, эндокринолог эм кардиолог айтханлагьа да кьулакь салыгьыз. Тинтиле бошалгьандан сора дарманланы тюз сайлагьыз.

Ыйыкьыла гараскан

20-чы апрельден 26-чысына дери

КЬОЧХАР. Ахча кьолайны игилендирге ахшы заманды. Партурьгуз эм бизнесмен нёгеригиз сизге болушукь этерикдиле. Ишлеп тапхан ахчагьыны иги кесек жыйылгьынчы кьоратыргьа кюрешмегиз. Юйорюгьозде адамладан ким кьаллай бир хахь алгьанын сормагьыз, даулашханыгьыны кьоюьгуз.

ТАНА. Онг бола туруп, кёп ишни боюнуьгузга алмагьыз, артыкьда байрмын кюнде. Хар неде да чек болсун - ашда, байламлыкьыда, ахчаны жоюуда да. Жалаанда суймекликде чек салыу керек тюрлюкю. Жууукьларыгьыз бла байламлыкьыла уа азайтагьыз.

ЭГИЗЛЕ. Келе турган ыйыкьда кьууаныркьысыз. Ишлеригиз сиз мурат этгенча барлыкьыдыла. Усталыкь жаны бла да ахшы жетишимле болуькьдула. Белгиленген жумушланы айны ахырына дери тамам этсегиз игиди.

АЙРЫЧАБАКЪ. Тышындан басынчакьлыкь этиуге терк окьуна ачууланьып кьалгьаныгьыз, андан сора да, башха адамланы оюмларына бек кьарагьаныгьыз ахча заран келтирирге болуькьдула. Улуу ырыскьыны тас этмез ючюн, бир кишиге да ёнкюкь бермегиз, кесигиз да алмагьыз. Кредит да алмагьыз кюрешигиз.

АСЛАН. Сизни суймеклик кезиуьгоз башланады. Жюрегигизни ачыкь этигиз иги сезимлеге. Алай акьылыгьыны тас этмегиз, ол сизге ишде керек болуькьду, ол а бек кёпдю. Ишигиз хьчууун эм хайырлы болурча этерге кюрешигиз, алай асыры бек кьыйнамагьыз кесигизни.

КЬЫЗ. Байламлыкьыла азайтыгьыз, ишлени тохтатыгьыз, кесигизни махтагьанын кьоюьгуз. Кьаллай ишлеригиз да, артыкьда профкьсиягьыз бла байламлы болгьанары, сизге кьажу бурулуькьдула. Ахча бла болумгьузгьа да эс буруьгуз, сагьыш этмегенлей, уллу затланы сатып алмагьыз.

БАЗМАН. Ыйыкьы узунуна сиз юйюне бла ишни ортасында ауара болуп турлукьсуз, коллегаларыгьыздан болушукь тилерге ыйлыкьымагьыз, юйде ишлени барысын да боюнуьгузга алмагьыз. Кюн сайын солугьуу бир кесек заман бёлюьгоз.

АКЬЫРАП. Ыйыкьыны биринчи жарымы чурумсуз борлыкьды, андан сора уа суйген адамларыгьыз бла даулашла башланьыгьа болуькьдула, алай эсе, сизни бла байламлыкьыла осалланьыкьыдыла. Аланы кюч бла игилендирге кюрешмегиз. Болум сизге жаралуу тюрлюкю. Аны эсе алып ишлеги.

САДАКЪЧЫ. Жашау ызыгьыз сиз билмей турганлай тюрлениригине хазырланьыгьыз - ишде да, ахча кьолайыгьызда да. Не болгьанын терк билриге онг жокьду. Алай эсе, аны ачыкьларга да кюрешмегиз - халны бютюнда осалландырыгьа болуькьсуз, кесигизни оюмларыгьыны эсе алып, контрольда тутуьгуз.

ТЕКЕМЮЙОЗ. Ыйыкьы ахырында кёп тюрлю ханарла эм билдирюле келликдиле. Аланы ахча бла байламлы болгьанларын унутуьгуз да кьоюьгуз. Артыкь кюч кьоратмай, ыйыкьыны ичинде юйор бюджетни эки кереге кёбейтиркьисиз негда кьуулукьда иги да кётюрюлюкьсуз.

СУУКЬУЙ. Ишде сизни башламчылыгьыгьыз жетишимли бошалыкьды, коллегаларыгьыз бла бирге ишлесеги. Кьайсы сферада да хайырланьууну мапанасы бир кибик болуькьду. Жалаанда субординацияны сакьлагьыз, оюмларыгьыны шарт айтигьыз эм сизге этилген игиликни да унутмагьыз.

ЧАБАКЪ. Жууукь эки ыйыкьыны ичинде сёлешюуле коллегаларыгьыз эм шукьларыгьыз биринчи жерни алыкьыдыла. Онуоучу сизни сёкселе, ауур кёрмегиз, коллегаларыгьызга жюрегигизде болгьанны айтмагьыз, солуу кюнлени юйорюгьоз бла ашырыгьыз.

Олимпиада

КъМР-ни Билим бериу, илму эмда жаш тѳлюню ишлери жаны бла министрствосуну Окъуучулары илму-техника чыгъармачылыкларыны арасы къурап, Нальчикде сатыу-алыу – технология колледжде «Повар, кондитер» деген республикалы олимпиада бардырылганды. Анга Зольск райондан «Агро», Чегемден «Къурулушчу», Прохладныйден технология, Нальчикден сатыу-алыу – технология, Майскийден агропромышленный колледжлени студентлери къатышхандыла.

Усталыкъларына - иги багъа

Быллай эришуле жаш адамлары аш-азыкъ хазырларгъа, къонакъбайлыкъ эте билирге, хант къанганы жасаргъа онглары ачыкълар, чыгъармачылыкъга кѳллендир, усталыкъ сайларгъа болушур, аны бла бирге уа окъутуу-педагогика ишни даражасын кѳторюр мурат бла къураладыла.

Бу жолгъу олимпиадагъа къа-

сары Людмила Мальбахова, сатыу-алыуда ишлегенлени профсоюзларыны рескомуну председатели Марита Бекалдиева багъа бичгендиле.

Студентлени бир къаууму жаны бла билимлерин баямлай тургъан кезиуде уа сатыу-алыу – технология колледжде окъугъанла къонакълагъа уллу

бирге тепсегендиле.

Жюрины къаууму уа биринчи жерни Нальчикде сатыу-алыу-технология колледжни студентлерине бергенди. Экинчиге «Къурулушчу» колледжни окъуучулары тийишли болгъандыла, ючюнчюню уа Прохладна бла Май районладан кѳлгенле араларында юлешгендиле.

Жюриге кирген Лера Лампежева аш хазырлауу жашла аслам бола баргъанларына къууанганды, аланы окъууларыно бошагъандан сора «Ридадада» ишлерге чакъырганды. Хасан Шокаров да, жашла бла къызла чѳмер болгъанларын белгилеп, аланы юйретгенлеге ыспас этгенди. Ол да бу керекли усталыкъны сайлагъан жаш адамлары кеси шеф-поварлыкъ этген ресторанда ишлерге чакъырганды.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.
Суратланы автор алгъанды.

тышхана окъуу учреждениларынды алчыладыла. Аланы хар бири да сайлагъан усталыкъларына хунерликлерин теория эм практика жаны бла да кѳргюзгендиле. Алагъа Нальчикде кѳнг белгили «Ридада» ресторанны иеси Лера Лампежева эмда «Замок - Иф» ресторанны шеф - повары Хасан Шокаров, Нальчикде 1-чи номерли спорт школну директоруну орунба-

болмагъан концерт программаларын кѳргюзгендиле. Ала жырлагъандыла, тепсегендиле, масхара халда сахна оюн салып да кюлдюргендиле. Уллу Хорламны 70-жыллыгъына атагъан «Салют и слава годовщине!» деген литература-музыкалы композицияларын да жыйылгъанла бек жаратхандыла. Ахырында уа конкурсах къатышхана, къонакъла да

Конкурс

Айырмалы чыгъармала сайланырыкъдыла

Уллу Ата журт урушун Хорламны 70-жыллыгын байрамлауу чеклеринде Россей Федерацияны Къоруулау министрствосуну культура управлениасы эмда «Не секретно» деген басма юй «Уллу Хорламны жигитлери» деген Битеуроссей литература конкурсуну бардырадыла. Анда бек иги эпикалы, тарых эм аскер-патриот ниетде жазылгъан хапарла айырлыккъдыла.

Конкурс бир ненча бѳлек бла бардырыллыккъды: биринчи атлам – айырыу-жетинчи ноябрьге; экинчи атлам – багъа бериу – онунчу июльгъа; ючюнчю атлам – ахыр – айырмалы чыгъармаланы жыйымдыгын 1-чи ноябрьге басмалау. Адабият эришууде хорлагъанла келир жылы фев-

ралында сауғаланырыкъдыла. Конкурсну къарауна энчи чыгъармала (хапарла) бериледиле. Алада жашауда болгъан – Уллу Ата журт урушка къатышхан жигитни сыфаты кѳргюзтоледиле. Эндиге дери басмаланмагъан неда басмаланган эсе да, аны башхалыгы жокъду.

Чыгъармаланы орус тилде электрон халда roi66@mail.ru, адрес бла жиберирге боллуккъду. Аны бла бирге уа авторну къыска биографиясы, туугъан жери эмда сураты jpg (эркинлиги 640x408 точкадан кем болмагъан) форматда.

Конкурсну юсюнден толу хапар билирге сойген аны энчи сайтына (<http://героивеликойпобеды.рф>) кирип къараргъа боллуккъду.

АВТОРАЛЛИ

Ингушетиядан - жетишим бла

Биогонлюкде «07 PRIDE» Клубну жетишимлери бла махтанырчдыла. Мында ишлеген Заур Губоков бла Кантемир Бегиев кѳп болмай кеслери жарашдыргъан «ВА3-2112» машина бла Россейни кубогун – «Ралли Магас» деген онунчу этапта биринчи жерни алып къайтхандыла. Эришулеге къыралны регионларындыналты команда, 32 экипаж къатышхандыла. Энди жашла 25-чи апрельде боллукъ «Ралли Сочи» эришулеге хазырланадыла.

Экинчи экипаж «Нива 4x4» машинаны жолсуз жерледе сы-

найды. Али Шереуеве бла Мурат Камбиев да «Лермонтовские катавалы» деген трофи-рейдде биринчи жерге тийишли болгъандыла. Жашла 18-чи апрельде Владикавказда Джип-спринтте къатышырыкъдыла.

Жаш спортчула бу спортну бек жаратханын айтхандыла. Машиналаны да къаруларына кѳре кеслери хазырларгъа юрешедиле. СКФО-дан тышында бардырылгъан эришулеге къатышыр ючюн, иги болушлукъ керек болгъанын да жарсып белгилейдиле.

Бизни корр.

Учредитель: Къабарты-Малкъар Республиканы Парламенти бла Правительство

Баш редактор
АТТАЛАНЫ Жамал

РЕДКОЛЛЕГИЯ:
БЕПЪАЙЛАНЫ Муталип
(баш редакторну орунбасары)
ТЕКУЛАНЫ Хауа
(баш редакторну орунбасары)
ТОКЪЛУЛАНЫ Борис (жууаплы секретарь)
САРАККУЛАНЫ Асият
(культура бѳлѳмю таматары)

ТЕЛЕФОНЛА:

Редакторну приѳмный - 42-63-01. Баш редакторну орунбасарлары - 42-38-21, 40-04-82. Жууаплы секретарь - 42-66-85. Секретариат - 40-93-62. Корректорла - 42-63-52.

Газет Басманы эм асламлы информацияны эркиндиклерин къоруулау жаны бла Къабарты-Малкъар регион инспекцияда 1994 жылда 14-чю июнда регистрация этилгенди.

Регистрация номер —Н—0066. Индекс - 51532

Газетни басмагъа КъМР-ни Басма эмда асламлы коммуникацияла жаны бла къырал комитетини компьютер службасы хазыр этгенди.

Газет «Тетраграф» ООУ-ну типографиясында басмаланганды. Нальчик шахар, Ленин аты проспек, 33

Номерге графикте кѳре 19.00 сагъатда къол салынады. 20.00 сагъатда къол салынганды.

ГАЗЕТНИ НОМЕРИ ЧЫГЪАРГЪАНЛА:

Тикаланы Фатима-дежурный редактор;
Кетенчиланы Зульфия - жууаплы секретарыны орунбасары;
Акушуланы Феруза - (1, 2, 3, 7-чи бетле);
Бийчеккуланы Жаннета - (4, 5, 6, 8-чи бетле) - корректорла.
Тиражы 2100 экз. Заказ № 643

РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ ИЗДАТЕЛЬНИ АДРЕСИ:

360000, Нальчик шахар,
Ленин аты проспек, 5
электронный почтасы:
elbor_50@mail.ru